

способности применять управленческие и политические технологии, внедрение практико-ориентированных форм обучения, формирование проектной культуры представителей государственной власти; использование компетентностного подхода в организации оценки и подготовки руководящих работников различных уровней государственного управления.

Список использованных источников

1. Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики / Д. Норт; пер. с англ. А. Н. Нестеренко; предисл. и науч. ред. Б. З. Мильнера. – М.: Начала, 1997. – 180 с.
2. Демин А. А. Государственная служба в странах основных правовых систем мира / А. А. Демин, Д. И. Васильев, В. П. Иванский; под ред. А. А. Демина. – М.: Книгодел, 2008. – 792 с.
3. Институциональная политология. Современный институционализм и политическая трансформация России / С. В. Патрушев [и др.]; РАН, Ин-т сравн. политолог.; под общ. ред. С. В. Патрушева. – М., 2006. – 590 с.
4. Радаев В. В. Новый институциональный подход: построение исследовательской схемы // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2001. – Т.4, №3. – С.109–130.
5. Архивы портала Президента Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.president.gov.by/press23901.html>. – Название с экрана.
6. Gerard A. Institutions, Path Dependence, and Democratic Consolidation / A. Gerard // Journal of Theoretical Politics. – 2001. – №13 (3). – P.249–269.
7. Pierson P. Increasing Returns, Path Dependence, and the Study of Politics / P. Pierson // The American Political Science Review. – 2000. – Vol.94, №2. – P.251–267.
8. Arthur W. B. Increasing Returns and Path Dependence in the Economy / W. B. Arthur. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 1994. – 224 p.
9. Кирдина С. Г. Теория институциональных матриц и развитие России / С. Г. Кирдина. – 2-е изд. – Новосибирск: ИЭ и ОПП СО РАН, 2001. – 307 с.
10. Кирдина С. Г. Логика институциональных изменений [Электронный ресурс] / С. Г. Кирдина. – Режим доступа: http://www.kirdina.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=ru. – Название с экрана.

References

1. Nort D. Instituty, institutsionalnye izmeneniya i funktsionirovanie ekonomiki / D. Nort; per. s angl. A. N. Nesterenko; predisl. i nauch. red. B. Z. Milnera. – M.: Nachala, 1997. – 180 s.
2. Demin A. A. Gosudarstvennaya sluzhba v stranah osnovnykh pravovykh sistem mira / A. A. Demin, D. I. Vasilev, V. P. Ivanskiy; pod red. A. A. Demina. – M.: Knigodel, 2008. – 792 s.
3. Institutsionalnaya politologiya. Sovremennyy institutsionalizm i politicheskaya transformatsiya Rossii / S. V. Patrushev [i dr.]; RAN, In-t sravn. politolog.; pod obsch. red. S. V. Patrusheva. – M., 2006. – 590 s.
4. Radaev V. V. Novyy institutsionalnyy podhod: postroenie issledovatel'skoy shemyi // Zhurnal sotsiologii i sotsialnoy antropologii. – 2001. – T.4, №3. – S.109–130.
5. Arhivy portala Prezidenta Respubliki Belarus [Elektronnyy resurs]. – Rezhim dostupa: <http://www.president.gov.by/press23901.html>. – Nazvanie s ekrana.
6. Gerard A. Institutions, Path Dependence, and Democratic Consolidation / A. Gerard // Journal of Theoretical Politics. – 2001. – №13 (3). – P.249–269.
7. Pierson P. Increasing Returns, Path Dependence, and the Study of Politics / P. Pierson // The American Political Science Review. – 2000. – Vol.94, №2. – P.251–267.
8. Arthur W. B. Increasing Returns and Path Dependence in the Economy / W. B. Arthur. – Ann Arbor: University of Michigan Press, 1994. – 224 p.
9. Kirdina S. G. Teoriya institutsionalnykh matrits i razvitie Rossii / S. G. Kirdina. – 2-e izd. – Novosibirsk: IE i OPP SO RAN, 2001. – 307 s.
10. Kirdina S. G. Logika institutsionalnykh izmeneniy [Elektronnyy resurs] / S. G. Kirdina. – Rezhim dostupa: http://www.kirdina.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=255&lang=ru. – Nazvanie s ekrana.

Dakuchyts D., master of History, Deputy Director of the Center for the Scientific Support for the Automated Data System «Reserve» – Head of the Department of information and analytical support of Academy of Public Administration under the aegis of the President of the Republic of Belarus (Belarus, Minsk), dokuds@yandex.ru

Institutional environment of formation of human resources capacity of the executive power of the Republic of Belarus

At the present stage in the conditions of nonlinear development of the political process personnel component of the system of political power is subjected to considerable stress. Poor performance, corruption, incompetence of public officials may be the cause of destabilization of the political system of a State. Studying the institutional environment of formation of human resources capacity of the executive power reveals the ways of its improvement, taking into account the realities of the modern world, what is necessary for the effective implementation of the political goals.

In the present article based on new institutional methodology the influence of institutional environment on the process of formation of human resources capacity of the executive power of the Republic of Belarus is defined, proposals on its improvement are developed. The author formulated the characteristics of the reference «effective HR policy» recommended for implementation in the executive branch, and generated a typology of possible deviations from it in the process of realization of the state HR policy.

Keywords: human resources capacity, executive power, civil service, state HR policy, institutional environment of human resources capacity formation.

Докучіч Д., магістр історичних наук, заступник директора Центру науково-методичного супроводу автоматизованої інформаційної системи «Резерв» – начальник відділу інформаційно-аналітичного супроводу Академії управління при Президентові Республіки Білорусь (Білорусь, Мінськ), dokuds@yandex.ru

Інституційне середовище формування кадрового потенціалу виконавчої влади Республіки Білорусь

На сучасному етапі в умовах нелінійного розвитку політичного процесу складова системи влади зазнає значних впливів. Низька результативність, корупційність, некомпетентність працівників державних органів можуть бути причинами дестабілізації політичної системи тієї чи іншої держави. Вивчення інституційного середовища формування кадрового потенціалу виконавчої влади дозволяє виявити шляхи її вдосконалення з урахуванням реалій сучасного світу, що необхідно для ефективного реалізації намічених керівництвом політичних цілей.

У цій статті на основі неінституційної методології визначено вплив інституційного середовища на процес формування кадрового потенціалу виконавчої влади Республіки Білорусь та розроблено пропозиції щодо її вдосконалення. Автором сформульовані характеристики еталонної «ефективної кадрової політики» рекомендованої для реалізації в органах виконавчої влади, а також сформована типологія можливих відхилень від неї в процесі реалізації державної кадрової політики.

Ключові слова: кадровий потенціал, виконавча влада, державна служба, державна кадрова політика, інституційне середовище формування кадрового потенціалу.

* * *

УДК 327

Шустенко С. О., магістр, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), sofiashustenko@mail.ru

ІНФОРМАЦІЙНІ ОПЕРАЦІЇ США НА СВІТОВОМУ НАФТОВОМУ РИНКУ

Досліджується використання США спеціальних інформаційних операцій та інших методів інформаційного впливу на суб'єкті міжнародних відносин, що мають доступ до нафтових ресурсів та на нафтовий ринок в цілому.

Актуальність теоретичного і практичного значення даної статті полягає в тому, що інформаційні технології стають невід'ємною частиною сучасної енергетичної політики США, не залежно від того використовуватимуть вони традиційні джерела енергії чи альтернативні, що зумовлює необхідність їх подальшого удосконалення. Застосовано аналіз концепцій спеціальних інформаційних операцій та емпіричне дослідження інформаційних операцій США у сфері енергетики. Для виконання поставлених завдань використано порівняльний і системний методи.

Визначено, що у добу інформаційного суспільства, перевага у енергетичній сфері буде залежати від наявності технологічних розробок нових джерел енергії, їх захисту, та потужності інститутів інформаційного впливу, як на свідомість власних громадян так і на суб'єкті міжнародних відносин, що провадять інноваційну енергетичну політику.

Ключові слова: спеціальні інформаційні операції, США, енергетика, нафта, засоби інформаційного впливу.

Розвиток світової економіки зумовлений важливою роллю енергоресурсів, а в особливості нафти. А оскільки провідні країни світу, через великі обсяги споживання, стають залежними від імпорту нафтопродуктів та, відповідно від країн-експортерів нафти, все більш важливим стає розвиток засобів інформаційного впливу для контролю за суб'єктами, що приймають рішення у сфері енергетики. Головною метою статті є з'ясування ефективності застосування Сполученими Штатами інформаційних засобів впливу на світовий ринок нафтопродуктів. Для досягнення мети застосовувалися структурний, системний та порівняльний аналізи, а також аналіз концепцій спеціальних інформаційних операцій та емпіричне дослідження інформаційних операцій США у сфері енергетики.

Актуальність теоретичного і практичного значення даної статті полягає в тому, що інформаційні технології стають невід'ємною частиною сучасної енергетичної політики США, не залежно від того використовуватимуть вони традиційні джерела енергії чи альтернативні, що зумовлює необхідність їх подальшого удосконалення. Отже, завданням статті є дослідження використання США спеціальних інформаційних операцій та інших методів інформаційного впливу на суб'єктів міжнародних відносин, що мають доступ до нафтових ресурсів та на нафтовий ринок в цілому.

Спеціальні інформаційні операції сьогодні є об'єктом дослідження багатьох вчених як зарубіжних так і вітчизняних наукових шкіл. Зокрема варто відмітити праці таких американських дослідників як «Інформаційні операції: Війна і жорстока реальність м'якої сили» Е. Армистеда, «Військова пропаганда. Психологічні війни та операції» П. П. Катца, «Принципи та операції інформаційної війни» Е. Уольца; російських вчених як «Третя світова інформаційно-психологічна війна», В. А. Лисичкіна, «Філософія інформаційної війни» С. П. Расторгуєва; а також вітчизняних – «Інформаційні війни», Г. Г. Почепцова та «Спеціальні інформаційні операції та пропагандистські кампанії» О. В. Литвиненка.

Боротьба за нафтові ресурси точилася протягом усього ХХ ст., а у ХХІ ст. вона загострюється з кожним роком. І нині світова економіка залежить від нафти більше, ніж будь-якого іншого продукту. Це позначилось не тільки на розвитку міжнародних економічних відносин, але й на світовій політиці в цілому. На думку американського вченого та журналіста Т. Боуера «Політика та нафта нероздільні. Одна тісно пов'язана з іншою скрізь у світі» [1, с. 22].

Основними учасниками цієї боротьби стали економічно розвинені країни, що споживають левову частку видобутої у світі нафти, та країни, на території яких зосереджені значні її поклади. Провідні споживачі цих ресурсів постійно втручались у справи держав, багатих на нафту і газ та, відповідно, мирним чи військовим шляхом, намагалися взяти участь у видобутку та розподілі даної сировини. Сполучені Штати навіть проголосили територію країн Перської затоки зоною «життєво важливих інтересів» США.

На сьогоднішній день Сполучені Штати Америки обіймають перше місце в світі за споживанням нафти, та третє – за її видобутком. Основна частина нафти добувається в штатах Техас, Аляска, Луїзіана та Каліфорнія. Запаси стратегічного нафтового резерву у 2015 році в

середньому складають 695 млн. барелів [2]. В США нафта, в основному використовується, як паливо для автомобілів та літаків (у формі бензину, дизелю та керосину). Тобто дві третіх від загального споживання нафти країною припадає на транспортний сектор [1, с. 13]. В останні роки американська економіка споживала 18,8 мільйонів барелів на день або 22% від світового споживання, при тому, що кількість видобутої в країні нафти того ж року сягала 9,2 мільйонів барелів на день або ж 11% від світового видобутку, і на їх території зосереджено тільки 3% відомих покладів нафти. Тому майже 51% спожитої в середині країни нафти приходиться на чистий імпорт. Фактично весь обсяг експорту енергоносіїв Канади припадає на Сполучені Штати, роблячи її найбільшим зовнішнім джерелом нафтопродуктів США [1, с. 24]. Основними постачальниками нафти для США є Канада (23,3%), Венесуела (10,7%), Саудівська Аравія (10,4%), Мексика (9,2%), Нігерія (8,3%) та інші. Саме через це за офіційною позицією уряду США пріоритетним напрямком енергетичної політики країни стала Енергетична Незалежність Сполучених Штатів, а саме зменшення обсягів імпорту нафтопродуктів, з метою захисту американської економіки від впливу світових енергетичних криз, та обмеження її залежності від політично нестабільних країн-постачальників нафти [1, с. 32].

Фактор нафти та газу ще у ХХ столітті відіграв значну роль у світовій геополітиці. У середині ХХ сторіччя споживання нафтопродуктів в США перевищило споживання вугілля. Великі родовища нафти у Каліфорнії, Техасі, Оклахомі а також в Канаді та Мексиці разом із її низькою вартістю, простотою транспортування, та можливістю її застосування у двигунах внутрішнього згорання, призвели до збільшення обсягів використання нафти. Після II Світової Війни було побудовано безліч фабрик та заводів, які використовували нафтопродукти в якості пального, міжміських магістралей, які зробили автомобілі основним засобом пересування, нафтопродукти активно впроваджувались у всі сфери енергетики Сполучених Штатів. Зі зростанням імпорту нафти, США невблаганно втручались у справи Близького Сходу, підтримуючи багату на чорне золото Саудівську Аравію та патрулюючи морські шляхи Перської Затоки. Енергетична безпека перетворилася у питання державної стратегії [3, с. 42–54]. Нафтова криза 1973 року, також відома як «нафтове ембарго», зробила енергетику гарячою темою для обговорення в США. Організація країн експортерів нафти заявила в ході Жовтневої війни, що вона не буде постачати нафту країнам, які підтримали Ізраїль у конфлікті з Сирією та Єгиптом. Це стосувалося перш за все США і їх союзників у Західній Європі. Протягом наступного року ціна на нафту піднялася з трьох до дванадцяти доларів за барель [3, с. 86]. Уряд Сполучених Штатів почав розробляти плани щодо збереження власних енергоресурсів та створення більш сучасних енергоносіїв. Були вжиті заходи для зменшення споживання палива, створений Стратегічний Енергетичний Резерв США, опублікований Національний Акт з питань енергетики 1978 року, почала розвиватись альтернативна енергетика та був знятий курс на диверсифікацію постачальників нафти [3, с. 98].

Та політичне становище, що склалось під час «нафтового шоку» 1973 року, розкрило справжні масштаби

залежності розвинутих країн від цін на нафту. Ринок нафти порівняно з ринками інших енергоносіїв найбільш уразливий до підвищення цін, у тому числі з політичних міркувань. Для ліквідації її наслідків розвинені країни виділили великі кошти на заходи з економії енергоресурсів і розвиток альтернативних джерел енергії. Сполучені Штати, усвідомивши важливість контролю над країнами-експортерами нафти та існування там сприятливих для Америки режимів, розпочали серію спеціальних військових та інформаційних операцій на Близькому Сході [4].

Отже, спеціальні інформаційні операції США на Близькому Сході кінця ХХ початку ХХІ століття продемонстрували могутність Америки в інформаційному середовищі, на практиці довели, що інформаційна зброя є потужним засобом досягнення перемоги у міжнародному конфлікті та забезпечення своїх інтересів, в тому числі в сфері енергетики.

Найбільший вплив на пропозицію нафти в світі мають уряди країн, що володіють суттєвими енергоресурсами, завдяки національним нафтовидобувним компаніям, а деякі – завдяки членству в ОПЕК. Є три простих підходи до визначення ролі країни на нафтовому ринку. Перший – це порівняння базових відмінностей між компаніями, що належать інвесторам та компаніями, що контролюються урядом. Другий – це вивчення ролі держави в цілому. Третій – це порівняння членів Організації Країн Експортерів Нафти та країн поза цією структурою. Отже, не дивлячись на те, що приватні нафтовидобувні компанії вважаються відповідальними за виробництво нафтопродуктів, національні нафтові компанії насправді контролюють більшу частину світового видобутку (52%) та резервів (88%) нафти [5]. Світову пропозицію нафти забезпечують три типи нафтовидобувних компаній, які мають різні стратегії та цілі:

1. Нафтовидобувні компанії, що належать групі інвесторів, або, так звані, міжнародні нафтовидобувні компанії, включаючи ExxonMobil, що базується у Сполучених Штатах, Royal Dutch Shell, та BP, зацікавлені у прибутках власників акцій. Їх основна ціль – швидкий видобуток нафти з джерел, до яких вони отримали доступ, та її продаж за вигідною ціною на світових ринках.

2. Національні нафтовидобувні компанії з стратегічною автономією, що функціонують як корпоративні утворення, часто балансують між орієнтацією на прибуток та інтересами держави.

3. Національні нафтовидобувні компанії, що діють як продовження уряду або державної установи, фінансово та стратегічно підтримують програми свого уряду. Вони також надають паливо своїм громадянам за цінами, нижчими від світових. Ці компанії, в залежності від режиму та цілей свого уряду, виконують широкий спектр завдань, що не обов'язково ринково-орієнтовані, а направлені на вирішення питань внутрішньої та зовнішньої політики держави.

США не мають національних нафтовидобувних компаній. Три найбільші базовані в Сполучених Штатах компанії: ExxonMobil, Chevron та ConocoPhillips підзвітні власникам їх акцій, а не уряду Сполучених Штатів. Отже, звідси можна зробити висновок, що уряд США не може прямо впливати на пропозицію нафтопродуктів та кон'юнктуру світового нафтового ринку, як це роблять уряди багатьох на нафту країн, таких як члени ОПЕК, що

разом контролюють три чверті світових покладів нафти. А, враховуючи зростаючий попит Сполучених Штатів на нафтопродукти, важелі впливу на ринки енергоносіїв є життєво важливими для американської економіки. Саме тому, США шукає їх у інформаційному просторі, де вони мають суттєві переваги, шляхом здійснення спеціальних інформаційних операцій.

Для початку варто визначити цілі, які переслідують США у здійсненні інформаційних операцій на нафтових ринках та пріоритетні напрямки енергетичної політики країни. Економіка Сполучених Штатів є сильно залежною від поставок нафти та вразлива до зростання цін на енергоносії. Попит на нафту в країні змінюється залежно від попиту на продукти, що виробляються з неї – особливо бензин, дизельне паливо та керосин; таким чином зміни у ціні на нафту стають відчутними для споживачів через ціну на кінцеві продукти її переробки. Наприклад, за умови зростання цін на нафту, на думку аналітиків Інформаційної Адміністрації США з питань енергетики, країна зіштовхнеться з такими труднощами:

1. Коли ціни на бензин зростають, споживачі витрачають більшу частку свого доходу на паливо, а їх витрати на інші товари та послуги зменшуються. Відповідно, збільшується дохід нафтовидобувних та нафтопереробних компаній. Американські видобувні компанії можуть витрачати більше на розробку нових родовищ, видобуток та транспортування нафти, а іноземні компанії можуть витрачати свої надприбутки на американські товари та послуги, але вони будуть відрізняти від тих, що купують громадяни. І від того, скільки американські та іноземні нафтові компанії витратять на товари та послуги, а також на нерухомість та активи США, буде залежати вплив підвищення цін на нафту на сукупну економіку.

2. Нафта також життєво важлива для виробництва широкого переліку товарів та послуг, оскільки вона використовується при транспортуванні у всіх типах підприємництва. Підвищення цін на нафту збільшує обсяг інвестицій, і якщо, ці зростання у вартості не можуть бути перенесені на споживачів, такі категорії як робоча сила та акціонерний капітал можуть бути перерозподілені. Це також може призвести до звільнення великої кількості робітників та стагнації заводів і фабрик, зменшуючи обсяг виробництва у короткий строк.

3. Оскільки США – чистий імпортер нафти, підвищення цін на неї вплине на купівельну спроможність національного доходу США через вплив на міжнародні умови торгівлі. Вища ціна на нафту змусить підприємства Сполучених Штатів відвести більшу частину виробництва на експорт, як противагу для задоволення внутрішніх потреб на товари та послуги, навіть якщо кількість спожитої нафти не змінилась.

4. Зміни у ціні на нафту також можуть призвести до економічних втрат, коли макроекономічні розбіжності запобігають швидкому подорожчання товарів кінцевого споживання.

5. Вищі ціни на нафту підвищують ціни на енергоносії в загалом. В залежності від здатності замінити нафту на інші джерела енергії, зростання у ціні можуть бути значними та чинити макроекономічний ефект [6].

Тому для США є важливим стабільне постачання нафти в країну та вигідна ціна на енергоресурси. Отже, основною метою спеціальних інформаційних операцій США у енергетичній сфері є вплив на суб'єктів міжнародних

відносин, що причетні до прийняття рішень, які прямо впливають на пропозицію нафтопродуктів та кон'юнктуру ринку енергоносіїв. Сьогодні, інформаційний супровід, став невід'ємною частиною енергетичної політики США, як під час конфліктів так і в мирний час.

Це чітко прослідковується на прикладі подій, що наприкінці 2010 – першій половині 2011 років не сходять зі сторінок преси та екранів телебачення. На тлі заворушень на Близькому Сході та у Північній Африці, особливо під час конфлікту в Лівії, ціна на нафту досягла своїх дворічних максимумів. Президент Сполучених Штатів Америки Б. Обама заявив, що США не виключають можливості військового втручання в ситуацію у Лівії, та зазначив, що розглядає весь спектр військових та невійськових заходів. Під «невійськовими заходами», на мою думку, варто розуміти певні економічні санкції та інструменти з арсеналу інформаційної зброї, включаючи повний розрив дипломатичних стосунків з Лівією [7]. Він наголосив, що прийматиме рішення, ґрунтуючись на тому, що краще для лівійського народу, а також з урахуванням того, що дозволить звести до мінімуму шкоду, що наноситься мирним громадянам. З цієї заяви видно, що президент США передбачає втручання у справу Лівії під гаслом захисту мирного населення, тобто чітко прослідковується інформаційний привід. Б. Обама особисто заявив, що лівійський лідер Муаммар Каддафі втратив право очолювати країну і повинен піти. Лідер США також попередив лівійських можновладців, що світ неминуче притягне їх до відповіді. Дана заява, містить погрози та покликана продемонструвати могутність та потенціал Сполучених Штатів у вирішенні даного питання. Загалом у даній ситуації Сполучені Штати позиціонують себе як миротворця та захисника інтересів лівійських громадян та демократії. За словами Дауда Куттаба, керівника соціальної мережі в Йорданії, президент Б. Обама підтримує демонстрантів і відмовив у допомозі багаторічним лідерам–корупціонерам. Тож арабська молодь – головний рушій революцій у Північній Африці та Близькому Сході – на вулицях міст нині не палить американські прапори. Молодь хоче демократизувати свої країни, й Америка їм слугує за приклад. Такими діями Сполучені Штати забезпечують собі підтримку та контроль на Близькому Сході та в Північній Африці у довгостроковій перспективі, оскільки вони зробили ставку на молоде покоління, тобто майбутніх арабських лідерів, що надалі їм гарантує надійні поставки нафти з цих країн. Важливість інформаційного чинника у даному конфлікті підтверджується тим, що наряду із бомбардуванням військами Північно-Атлантичного Альянсу військових баз Лівії, відбулись повітряні атаки на телецентр і будівлю державного інформагентства [8].

Отже, синхронність та координованість інформаційних операцій, зв'язків з громадськістю та публічної дипломатії забезпечує Сполученим штатам контроль та опосередкований вплив на світову енергетичну політику, а відповідно певною мірою гарантує енергетичну безпеку. У інформаційних операціях, що США здійснюють у енергетичній сфері, задіяний майже весь інформаційний інструментарій, починаючи від різних форм ЗМІ (Телебачення, радіо, блоги, соціальні мережі, періодична преса у друкованому та електронному вигляді, урядові сайти та ін.) і закінчуючи невербальними методами впливу.

Оскільки Сполучені Штати сьогодні є лідером за споживанням енергоресурсів, в тому числі нафти та газу, зовнішня енергетична політика країни нерозривно пов'язана з втручанням у справи країн, багатих на поклади нафти. Поряд з силовими методами та економічними санкціями, Сполучені Штати активно застосовують увесь арсенал інформаційної зброї. Об'єктами інформаційного впливу Сполучених Штатів Америки на світовому ринку енергоресурсів є країни, політична ситуація в яких загрожує стабільності забезпечення енергетичних потреб наддержави. Інформаційний супровід інтервенції в Ірак у 2003 році та інформаційне втручання у перебіг подій у Північній Африці у 2010–2011 роках можуть слугувати прикладами спеціальних інформаційних операцій Сполучених Штатів на світовому нафтовому ринку. Проте, світ спіткають такі серйозні енергетичні проблеми як вичерпність традиційних ресурсів, що сьогодні є предметом для активних дискусій вчених, політиків та бізнесменів. Оскільки поява нових джерел енергії здатна кардинально змінити розстановку сил у світі. А отже і характер спеціальних інформаційних операцій на світових енергетичних ринках має прийняти інші форми, а також мають змінитись об'єкти впливу. Навряд чи США вдасться значно зменшити обсяг споживання енергоресурсів, а отже найраціональнішим рішенням проблеми залежності від імпорту нафти є диверсифікація джерел енергії. Майбутнім енергетичної політики Сполучених Штатів Америки має стати розвиток альтернативної енергетики. Мають здійснюватися інвестиції в екологічно чисті енергетичні ресурси, які б надали США важелі впливу над енергетичним майбутнім та забезпечили економічну безпеку країни. Тим не менш, енергія, з традиційних чи альтернативних джерел, все одно залишиться одним з визначальних компонентів процвітання економіки країни, тому забезпечення впливу на світові енергетичні ринки не втратить своєї актуальності. У добу інформаційного суспільства, перевага у енергетичній сфері буде залежати від наявності технологічних розробок нових джерел енергії, їх захисту, та потужності інститутів інформаційного впливу, як на свідомість власних громадян так і на суб'єктів міжнародних відносин, що провадять інноваційну енергетичну політику.

Список використаних джерел

1. Bower T. Oil / Bower T. – NY: Hachette Book Group, 2010. – 296 p.
2. У період з 2018 року по 2023 рік буде продано 58 млн. барелів. DT.UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/ECONOMICS/ssha-prodadut-8-svoyih-naftovih-rezerviv-bloomberg-189100.html>
3. Roberts P. The end of Oil / Roberts P. – L.: Bloomsbury Publishing plc, 2005. – 399 p.
4. Свєнній Таран. Політика США щодо країн Перської затоки: енергетична безпека і геополітика // УНЖ Освіта регіону: Політика, психологія, комунікації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.social-science.com.ua/>
5. How dependent are we on foreign oil? // US Energy Information Administration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eia.doe.gov/energy_in_brief/foreign_oil_dependence.cfm
6. Who are the major players supplying the world oil market? // US Energy Information Administration [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eia.doe.gov/energy_in_brief/world_oil_market.cfm
7. США розриває дипломатичні відносини з Лівією // Gazeta / Березень 10, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.ua/articles/politics/374720>

8. Перша фаза воєнної операції в Лівії завершена // ICTV news / Травень 11, 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ictv.ua/wasp/ua/facts/219/1378588/>

References

1. Bower T. Oil / Bower T. – NY: Hachette Book Group, 2010. – 296 p.
2. U period z 2018 roku po 2023 rik bude prodano 58 mln bareliv. DT.UA [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dt.ua/ECONOMICS/ssha-prodadut-8-svoyih-naftovih-rezerviv-bloomberg-189100.html>
3. Roberts P. The end of Oil / Roberts P. – L.: Bloomsbury Publishing plc, 2005. – 399 p.
4. Jevgenij Taran. Polityka SShA shhodo kraï'n Pers'koi' zatoky: energetychna bezpeka i geopolityka // UNZh osvita regionu: Polityka, psykholohija, komunikaciï [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.social-science.com.ua/>
5. How dependent are we on foreign oil? // US Energy Information Administration [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.eia.doe.gov/energy_in_brief/foreign_oil_dependence.cfm
6. Who are the major players supplying the world oil market? // US Energy Information Administration [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.eia.doe.gov/energy_in_brief/world_oil_market.cfm
7. SShA rozryvaje dyplomatychni vidnosyny z Livijeu // Gazeta / Berezen' 10, 2011 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://gazeta.ua/articles/politics/374720>
8. Persha faza vojennoi' operaciï v Livii' zavershena // ICTV news / Traven' 11, 2011 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.ictv.ua/wasp/ua/facts/219/1378588/>

Shustenko S. O., master of the Institute of international relations Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine, Kyiv), sofiashustenko@mail.ru

USA informational operations on a global oil market

The scientific article studies the use of USA special informational operations and other methods of informational influence on the subjects of international relations, with access to oil resources and oil market as a whole.

Relevance of the theoretical and practical significance of this article is that informational technologies have become an integral part of the modern energy policy of the USA, regardless of whether they use traditional or alternative sources of energy, which leads to the need for further improvement. It is used analysis of the concepts of the special informational operations and empirical study of the informational operations in the USA energy sector. The system and comparative methods were used to fulfil the objectives.

It is determined that in the era of information society the advantage in the energy sector will depend on the availability of the technological development of the new sources of energy, its protection, and power of the institutions of the informational influence on the consciousness both of its own citizens and the international bodies, which conduct an innovative energy policy.

Keywords: special informational operations, USA, energy, oil, means of informational influence.

Шустенко С. А., магистр, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), sofiashustenko@mail.ru

Информационные операции США на мировом рынке нефти

Исследуется использование США специальных информационных операций и других методов информационного воздействия на субъектов международных отношений, имеющих доступ к нефтяным ресурсам и на нефтяной рынок в целом.

Актуальность теоретического и практического значения данной статьи заключается в том, что информационные технологии становятся неотъемлемой частью современной энергетической политики США, независимо от того будут они использовать традиционные источники энергии или альтернативные, что обуславливает необходимость их дальнейшего совершенствования. Применен анализ концепций специальных информационных операций и эмпирическое исследование информационных операций США в сфере энергетике. Для выполнения поставленных задач использованы сравнительный и системный методы.

Определено, что в эпоху информационного общества, преимущество в энергетической сфере будет зависеть от наличия технологических разработок новых источников энергии, их защиты, и мощности институтов информационного влияния, как на сознание собственных граждан, так и на субъекты международных отношений, осуществляющих инновационную энергетическую политику.

Ключевые слова: специальные информационные операции, США, энергетика, нефть, средства информационного воздействия.

***

УДК 327

Гапон О. О.,
студентка, Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
ms.aleksandrag@mail.ru

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА США В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ: «ПЛАН КОЛУМБІЯ»

З огляду на процеси глобалізації, актуальним питанням є співпраця в рамках трансатлантичної торгівлі. Індикатором надійності США як партнера, можуть слугувати зв'язки держави з континентальними сусідами, зокрема країнами Латинської Америки. Метою даної статті є визначення ступеню ефективності впливу США на економіко-політичне становище країн, з якими встановлені відносини. Для цього проводиться аналіз проблем, що виникають у ході двосторонньої співпраці. Історичним методом досліджено особливості формування міждержавних відносин, також застосовано емпіричний та порівняльний методи.

У результаті дослідження зроблено висновки: ступінь втручання одного суб'єкта міжнародних відносин у внутрішні справи іншого залежить як від прямої мети, так і від побічних інтересів. Імплементация політичної стратегії США стосовно Колумбії не виправдала очікувань з огляду на високий рівень забороненої торгівлі: практичний шлях врегулювання внутрішньодержавного конфлікту полягає в знаходженні інших точок зіткнення, що збалансують запити обох сторін, при чому США повинні виступати в ролі радника. За такою механізмом ліквідація міжнародних суперечок сприятиме взаємовигідному співробітництву.

Ключові слова: трансатлантична торгівля, США, НАФТА, Колумбія, геополітика, інтернаціоналізм, МЕРКОСУР.

Утворення регіональних угруповань у Європі й Америці, конкурентна боротьба за фінансові й матеріальні ресурси, складності і невизначеність перспектив багатобічних торгових переговорів на глобальному рівні, проблеми у відносинах із США – усе це створює не лише економічні, але й політичні імпульси до посилення міждержавного співробітництва (особливо в Східній і Південно-Східній Азії) і наданню йому визначених організаційних форм. Аналіз спрямованості вектору співробітництва США є доцільним, оскільки саме поведінка лідерів значною мірою визначає спрямованість глобалізаційних процесів. Розуміння партнерами Штатів їх пріоритетів, торгово-політичних стратегій допомагає будувати взаємовигідні відносини. Яскравим індикатором слугують зв'язки держави з континентальними сусідами, зокрема країнами Латинської Америки. До того ж, ступінь інтеграції країн Північної та Південної Америки є однією з геополітичних реалій, які впливатимуть на майбутні відносини між НАФТА та ЄС у межах трансатлантичної зони вільної торгівлі, з огляду на тривалий діалог про включення регіонів в одну мережу.

Тему залежності світового порядку від позицій США та їх співпраці з іншими континентами, як у двосторонньому напрямку, так і від імені блоків розглядало ряд дослідників, результатами чого стали публікації Зб. Бжезинського, М. Делягіна, Г. Кіссінджера, Л. Ікенберрі та інших. За словами Е. Ю. Молчанової, США стали інтеграційним ядром регіональних процесів не лише в Північній Америці, а й у Центральній та Південній. У свою чергу Є. М. Суліма переконав, що США обрали стратегію глобалізації як засіб реалізації цілей підтримання глобальної гегемонії шляхом організації сучасного міжнародного життя у відповідності зі своїми інтересами [4, с. 42]. Різним аспектам інтеграції країн Латинської Америки присвячені статті Н. Хмелевскої, О. Тесленко, із закордонних авторів варто відзначити В. Клейна та Д. Нолта. А позицію Колумбії в контексті міжнародних відносин у своїх роботах розглядали вітчизняні дослідники Т. Богданова, Д. Левусь, та